

ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1
MANAGEMENT SKILLS IN THE 21ST CENTURY OF SCHOOL
ADMINISTRATORS UNDER PHATTHALUNG PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

¹กนกวรรณ มุกตา และ ²รุจิราพรรณ คงช่วย
¹Kanokwan Mookkata and ²Rujirapun Kongchuay

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, ประเทศไทย
Songkhla Rajabhat University, Thailand.

¹mookkata12@gmail.com

Received : March 10, 2022; Revised : March 25, 2022; Accepted : April 2, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเกี่ยวกับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เปรียบเทียบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่งระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา และ 3) ศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 291 คน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแตกต่างแบบ t - test, F - test และการทดสอบรายคู่ ของเชฟเฟ ผลการวิจัย พบว่า 1) ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารในศตวรรษ

¹ นักศึกษาหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน แต่ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 3) ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมวิจัยมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม ทักษะด้านความเป็นผู้นำและทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล ตามลำดับ จากผลการวิจัยสามารถสรุปข้อเสนอแนะได้ว่า ควรจัดอบรมทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 แก่ผู้บริหาร เพื่อเป็นการเพิ่มความรู้และให้ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 นำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาที่มีทิศทางที่ชัดเจน และยกระดับคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ทักษะการบริหาร; ศตวรรษที่ 21

Abstract

This research was study about management skills in the 21st century of administrators school under Phatthalung Primary Education Service Area Office 1. This research aimed to 1) study management skills in the 21st century of school administrators, 2) compare management skills in the 21st century of school administrators, grouped by work position, education level, work experience and size of the school, and 3) study suggestions regarding management skills in the 21st century of administrators. The sample group consisted of 291 administrators and teachers. This research is a quantitative research by using a questionnaire. Study tools were five-scale questionnaires. Statistics used in data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way analysis of variance (ANOVA) techniques and Scheff's method of paired comparison was utilized. The research results found that 1) management skills in the 21st century of administrators were at the high level, 2) comparison results of management skills in the 21st century of administrators were found that samples with different positions, education level, and work experience did not have different opinions on the management skills in the 21st century of administrators. However, administrators and teachers who worked in schools of different sizes significantly showed their differences opinions on the 21st century administrative skills of school administrators at the .001 level, and 3) the first three management skills in the 21st century of administrators which the samples suggested administrators should have were morality and ethics skill, leadership skill and the technology and digital skill respectively. This research suggests that the training about the

management skills in the 21st century should be arranged for school administrators in order to enhance their knowledge and awareness about the importance of the management skills in the 21st century. The training can lead to concrete directions for school development and students' quality enhancement.

Keyword: Management skills, the 21st century

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 (ระหว่าง ค.ศ.2001-2100) มีการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อองค์การ และพลเมืองโลกหลายด้าน ได้แก่ ความผกผันทางเศรษฐกิจ การเข้าสู่สังคมสูงวัยของโลก การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่รวดเร็ว ความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภัยพิบัติทางธรรมชาติของโลก มีแนวโน้มเกิดความรุนแรงมากขึ้นและผลกระทบอื่นๆ อีกมากมายทั่วโลกมีการตื่นตัวกับระบบการศึกษาภายใต้กรอบแนวคิดที่ชื่อว่า “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” (21st Century Skills) และตระหนักถึงความจำเป็นในการที่จะต้องเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาให้เป็นไปตามแนวทางดังกล่าว เพื่อคนรุ่นต่อไปที่จะต้องดำรงชีวิตอยู่ในยุคศตวรรษที่ 21 หรือ ยุคเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology) (สมหมาย อำดอนกลอย, 2556: 1) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้แต่ละประเทศไม่สามารถปิดตัวอยู่โดยลำพังได้ ต้องร่วมมือและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การดำรงชีวิตของคนในแต่ละประเทศมีการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน มีความร่วมมือในการปฏิบัติการกิจและแก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกันมากขึ้น ประเทศไทยได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561–2580) เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และเป้าหมายการพัฒนาประเทศข้างต้น จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาวที่ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ และมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทย มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักชาติศรัทธา และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่นๆโดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของ

ตนเอง (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135, 2561: 5-10) ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ต้องมีบทบาทที่สำคัญคือ ต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ควบคุมมาเป็นผู้ที่วางแนวทางการปฏิบัติงานของบุคลากร มีความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการบริหารจัดการเชิงรุก ยึดหลักการมีส่วนร่วมพร้อมปรับองค์กรให้เป็นองค์กรขนาดเล็กและมีโครงสร้างแนวราบ และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการศึกษา ดังนั้นผู้นำองค์กรยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีการแสวงหาความรู้ทั้งเชิงทฤษฎี การปฏิบัติและประสบการณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำสูงคือกุญแจสำคัญไปสู่การปฏิรูปการศึกษาที่ยั่งยืน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้สังเคราะห์ตัวแปรเกี่ยวกับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน ดังนี้ Katz and Kahn (1966), Katz (1974), Drake and Roe (1986), Sergiovanni (1983), Griffin (2013), ทองทิพภา วิริยะพันธุ์ (2550), วิจารย์ พานิช (2555), บุญช่วย สายราม (2557), ชัยยนต์ เพาพาน (2558), แพรดาว สอนองพัน (2558), บุญส่ง กรุงชาติ (2561) และปัทมา ประทุมสุวรรณ (2561) ได้แก่ 1) ทักษะด้านความเป็นผู้นำ 2) ทักษะด้านวิชาการ 3) ทักษะด้านการบริหารงานบุคคล 4) ทักษะด้านการคิด ตัดสินใจ และแก้ปัญหา 5) ทักษะด้านการสื่อสาร 6) ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัล และ 7) ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม ผลการวิจัยจะทำให้ทราบถึง ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาเกี่ยวกับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีรายละเอียดตามขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 116 แห่ง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 123 คน และครูผู้สอนจำนวน 986 คน รวมทั้งหมด จำนวน 1,109 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1, 2563: 1 - 5)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ปีการศึกษา 2563 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางคำนวณสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970; อ้างถึงในนคร เสรีรักษ์และภรณ์ ติราชกรวิเศษ, 2555: 52-53) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 291 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 32 คน และครูผู้สอน จำนวน 259 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบบตรวจสอบรายการ (Check List) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ 1) ทักษะด้านการเป็นผู้นำ 2) ทักษะด้านวิชาการ 3) ทักษะด้านการบริหารงานบุคคล 4) ทักษะด้านการคิด ตัดสินใจ และแก้ปัญหา 5) ทักษะด้านการสื่อสาร 6) ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัล 7) ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 50 ข้อ มีค่าน้ำหนัก 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert's Rating Scale) มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นข้อคำถามปลายเปิด (Open-Ended Form) เกี่ยวกับทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย จากนั้นวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งและระดับการศึกษาใช้สถิติ t - test ส่วนประสมการดำเนินงานและขนาดของสถานศึกษาใช้สถิติ One - Way ANOVA (F - test) หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method) และวิเคราะห์ข้อเสนอแนะซึ่งเป็นข้อคำถามปลายเปิด โดยการวิเคราะห์หาค่าความถี่และร้อยละ แล้วจึงสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านปรากฏ ดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

ข้อที่	ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1	ทักษะด้านความเป็นผู้นำ	4.46	0.52	มาก
2	ทักษะด้านวิชาการ	4.40	0.50	มาก
3	ทักษะด้านการบริหารงานบุคคล	4.35	0.57	มาก
4	ทักษะด้านการคิด ตัดสินใจ และแก้ปัญหา	4.35	0.57	มาก
5	ทักษะด้านการสื่อสาร	4.39	0.54	มาก
6	ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัล	4.46	0.52	มาก
7	ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.51	0.57	มากที่สุด
ภาพรวม		4.42	0.47	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การศึกษาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงตามด้านมีค่าเฉลี่ยสูงสุดจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม ทักษะด้านความเป็นผู้นำ ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัล ทักษะด้านวิชาการ ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะด้านการบริหารงานบุคคล ทักษะด้านการคิดตัดสินใจ และแก้ปัญหา ตามลำดับ

2. ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา พบว่า

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นทักษะด้านความเป็นผู้นำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทักษะด้านความเป็นผู้นำ ทักษะด้านวิชาการ และทักษะด้านการสื่อสารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนทักษะด้านการบริหารงานบุคคลทักษะด้านการคิด ตัดสินใจ ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัล และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม ไม่แตกต่างกัน

2.4 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อทำการทดสอบรายคู่ พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดกลาง และขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 พบว่า

3.1 ทักษะด้านความเป็นผู้นำ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทักษะด้านความเป็นผู้นำมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์และนำสถานศึกษาไปสู่เป้าหมาย รองลงมาผู้บริหารต้องมีความเป็นผู้นำทั้งในด้านความรู้ การใช้ชีวิตเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกๆ ด้าน และผู้บริหารควรครองตน ครองคน ครองงานอย่างเหมาะสมตามลำดับ

3.2 ทักษะด้านวิชาการ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทักษะด้านวิชาการมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารควรบริหารหลักสูตรให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของภาครัฐและบริบทท้องถิ่น รองลงมาผู้บริหารควรมีความรู้ความสามารถด้านวิชาการเป็นอย่างดีและพัฒนาตนเองทางด้านวิชาการสิ่งใหม่อยู่เสมอ และผู้บริหารควรพัฒนานักเรียนในด้านวิชาการ ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ความเต็ม ที่ การเรียนมีศักยภาพมากขึ้น ตามลำดับ

3.3 ทักษะด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทักษะด้านการบริหารงานบุคคลมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารควรคัดเลือกบุคลากรตามความขาดแคลนของสถานศึกษา รองลงมาผู้บริหารควรมีการสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะสูงขึ้น และผู้บริหารควรมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคล ตามลำดับ

3.4 ทักษะด้านการคิด ตัดสินใจ และแก้ปัญหา พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทักษะด้านการคิด ตัดสินใจ และแก้ปัญหา มากที่สุด 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารควรคัดเลือกบุคลากรตามความขาดแคลนของสถานศึกษา รองลงมาผู้บริหารควรคิดตัดสินใจวางแผนวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้บริหารควรมีความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหา มีความสามารถตัดสินใจอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ

3.5 ทักษะด้านการสื่อสาร พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทักษะด้านการสื่อสารมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารควรมอบหมายงานเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้ร่วมงานสามารถปฏิบัติตามได้ถูกต้อง รองลงมาผู้บริหารควรสร้างความเข้าใจระหว่างผู้ร่วมงานเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้บริหารควรใช้ภาษาและการสื่อสารที่ชัดเจน เข้าใจง่าย กระชับ มีการสื่อสารที่ถูกต้อง ตามลำดับ

3.6 ทักษะการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทักษะการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารควรใช้เทคโนโลยีในการสั่งการ เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงาน รองลงมาผู้บริหารควรส่งเสริมหรือให้คำแนะนำการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีให้กับบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และผู้บริหารควรจัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัลให้เพียงพอ ตามลำดับ

3.7 ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรมมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารควรปฏิบัติหน้าที่ด้านความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ ประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม รองลงมาผู้บริหารควรให้ความยุติธรรมแก่บุคลากรทุกคน ทุกระดับอย่างเท่าเทียม และผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างคุณธรรม จริยธรรม แก่บุคลากรในโรงเรียน ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้นทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประเทศไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580) เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และเป้าหมายการพัฒนาประเทศข้างต้น จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาวที่ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ซึ่งประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติ และในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มั่นใจ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135, 2561: 5-10) ในส่วนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 1 ยังได้มีการกำหนดกลยุทธ์ เพื่อให้การจัดการศึกษามีความมั่นคง โดยกำหนดเป้าประสงค์ คือ ผู้เรียนมีสมรรถนะตามหลักสูตรและคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 พร้อมก้าวสู่สากลและการแข่งขันระดับประเทศ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1, 2563: 13) การที่จะทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 ได้นั้น ต้องเริ่มจากการที่ผู้บริหารของสถานศึกษา โดยผู้บริหารจะต้องมีทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ก่อนและนำทักษะในศตวรรษที่ 21

นั้นไปสู่ครูและนักเรียน จากเหตุผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญในการบริหารสถานศึกษาเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญส่ง กรุงขาลี (2561: 114-115) ที่ได้วิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ซึ่งพบว่าทักษะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เทคโนโลยีและดิจิทัล รองลงมาทักษะด้านการทำงานเป็นทีม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของมนีรัตน์ คำจำปา (2558: 88) ที่ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ทักษะผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ซึ่งพบว่าผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อทักษะผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน แต่ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ประกอบด้วยสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความพร้อมในการบริหารงานที่แตกต่างกัน มีศักยภาพที่ต่างกัน ผู้บริหารสถานศึกษามีข้อจำกัด ในการบริหารงานที่ต่างกัน เช่น ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านอาคารสถานที่ ด้านวัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับกนิษฐา ทองสมุทร (2561: 115-116) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับสุวัฒน์ กุเกียรติกาญจน์ และวิจิต แสงสว่าง (2564: 76) ศึกษาเรื่อง ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ที่แตกต่างกัน ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับพรพิมล แก้วอุทัย และกานต์ เนตรกลาง (2564: 120) ศึกษาเรื่อง ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ตามทัศนะของครูพบว่า จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน

3. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 พบว่าทักษะที่มีผู้เสนอแนะมากที่สุด คือ ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม ประเด็นที่มีผู้เสนอแนะ

มากที่สุดคือ ผู้บริหารควรปฏิบัติหน้าที่ด้านความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ ประโยชน์ส่วนตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้คนส่วนใหญ่ไม่ว่าอาชีพใดก็ให้ความสำคัญกับ คุณธรรม จริยธรรมเป็นอย่างมาก ดังนั้น ผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ก็ต้องการผู้บริหารที่มีคุณธรรม จริยธรรมมาบริหาร สถานศึกษา เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินงานและผู้บริหารเองก็ต้องพัฒนาตนเอง พร้อมทั้งตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารงานอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติหน้าที่ ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม และมีความยุติธรรมแก่บุคลากร นอกจากนั้นผู้บริหารยังต้องส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของครู บุคลากรทางการ ศึกษาและนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบุญส่ง กรุงขาลี (2561: 52) กล่าวว่า คุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารสามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับบริบทการบริหารจัดการ ประกอบด้วย คุณธรรมที่มีอยู่ในตัวของผู้บริหาร การนำหลักธรรมมาปฏิบัติจนเป็นอุปนิสัยติด ตัว คุณธรรมจริยธรรมสำหรับตนเองคุณธรรมจริยธรรมเพื่อการปฏิบัติหน้าที่การบริหาร และ คุณธรรมจริยธรรมสำหรับสังคม ผู้บริหารต้องทำหน้าที่เป็นตัวแทนทางคุณธรรม ต้องให้ความ สนใจกับบุคลากรในโรงเรียนในการพัฒนาตนเอง ต้องมีความรับผิดชอบด้านกฎกติกาทาง จริยธรรมมีข้อผูกพันกับการดูแลเอาใจใส่ทางจริยธรรม และให้บุคลากรมีความรู้สึกเอาใจใส่ ด้านจริยธรรม

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากการศึกษาทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถสังเคราะห์ทักษะได้ 7 ด้าน ดังนี้

จากการศึกษาพบว่าความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการศึกษาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม ทักษะด้านความเป็นผู้นำ ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัล ทักษะด้านวิชาการ ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะด้านการบริหารงานบุคคล ทักษะด้านการคิด ตัดสินใจ และแก้ปัญหา ความแตกต่างด้านตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษาของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน แต่ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน นั่นแสดงว่าตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานไม่เป็นอุปสรรคต่อการมีทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 แต่ขนาดสถานศึกษาแต่ละขนาดมีแนวปฏิบัติที่ต่างกัน มีวัสดุอุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวก อาคารสถานที่และบุคลากรในสถานศึกษาที่ต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- กณิษฐา ทองสมุทร. (2561). *ทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2558). “*ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21*”, วารสารการประชุมวิชาการระดับชาติครุศาสตร์ ครั้งที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน: ทิศทางใหม่ในศตวรรษที่ 21. กาฬสินธุ์: มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
- ทองทิพภา วิริยะพันธ์. (2550). *ทักษะผู้บริหาร*. กรุงเทพฯ: G.P.CYBERPRINT.
- นคร เสรีรักษ์, และภรณ์ ธีรราชวรวิเศษ. (2555). *วิจัยไม่ใช่เรื่องยาก*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญช่วย สายราม. (2557). *ทักษะภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่*. มหาสารคาม: ภาควิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญส่ง กรุงขาลี. (2561). *ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ปัทมา ประทุมสุวรรณ. (2562). *ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2*. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

- พรพิมล แก้วอุทัย และกานต์ เนตรกลาง. (2564). “ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 3 ตามทัศนะของครู”, วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ 12 (ฉบับที่ 1), 111
- แพรวดา สอนงพันธ์. (2557). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มณีรัตน์ คำจำปา. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ราชกิจจานุเบกษา. ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561 -2580). (2561). เล่มที่ 135 ตอนที่ 82 ก, หน้า 5-10
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: ตลาดนัดโพธิ์เคชั่น.
- สมหมาย อำดองกลอย. (2556). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ปีที่ 7 (ฉบับที่ 1) มกราคม-มิถุนายน 2556.
- สุวัฒน์ กู้เกียรติกาญจน์ และวิจิต แสงสว่าง. (2564). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ 10 (ฉบับที่ 3) กรกฎาคม - กันยายน 2564.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1. (2563). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. พัทลุง: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1
- Drake, t.l. & roe, w.h. (1986). *The pricipaiship* (3rd ed). New York : macmillan.
- Katz, r.l. (1974). *Skill of effective administrator*. Harvard business review. Executive success marking it in management, 32(2).
- Katz, danial and kahn, robert l. (1966). *The social psychology of organizations*. 2nd ed. New york: mcgraw - hill book company
- Griffin, r.w. (2013). *Management principles and practices*. Canada: nelson education
- Sergiovanni, t.j. (1983). *Supervision human perspectives*. New york: mcgraw-hill.

